

ВИДАННЯ СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

БОГДАН ЗАКЛИНСЬКИЙ.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ КОЖДОМУ УКРАЇНЦЕВИ?

Видання третє, з картою України.

Ціна 30 сотиків.

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN

ВІДЕНЬ, 1916.

ВІД КЛАДОМ „СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ“.
З друкарні Ад. Гольцгавзена у Відні.

Найдешевша українська книжка в часі війни
вийшла саме накладом

::: Союзу визволення України: :::

Др. ЛЬОНГІН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ:

Русь-Україна а :::::::::::::::

Московщина-Россія. Друге, пере-
роблене видання.

Книжка обіймає 128 стор. друку й має
карту України, а коштує лише 80 сот.

В кожного Українця-воєня, в кожного інтелі-
гента (інтелігентки), що береться за ширення
української національної свідомости серед нас,
у кожній читальні, в кожного ученика (уче-
ниці) повинна знайти ся в руках отся книжка,
як не для його власного ужитку, то для поши-
рення свідомости історично-політичної, еконо-
мічної та мовної окремішности української
нації від московської.

Давайте з хати до хати, з рук до рук!

Передплачуйте одинокий
безпартійний, демократичний,

:: всеукраїнський, самостійницький ::

ТИЖНЕВНИК

**„ВІСТНИК СОЮЗА ВИЗВО-
ЛЕННЯ УКРАЇНИ“, 3-И РІК
ВИДАННЯ.**

Виходить у Відні що тижня в неділю і коштує:
на рік 15 кор. (або 12 мар., 3 дол., 6 рубл.), на пів
року 8 кор. (3 руб.), на 3 місяці 4 кор. 50 сот. (1 руб.
75 коп.). Окреме число 40 сот.

Адреса редакції: **Wien, VIII., Josefstädterstr. 79, II,**
Tür 19; адреса Адміністрації: тамже, Tür 6.
:: Телефон 13430. Чекове конто: ч. 107.090. ::

ВИДАННЄ СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

БОГДАН ЗАКЛИНСЬКИЙ.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ КОЖДОМУ УКРАЇНЦЕВИ?

Видання третє, з картою України.

Ціна 30 сотиків.

ВІДЕНЬ, 1916.

НАКЛАДОМ „СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ“.

З друкарні Ад. Гольцгавзена у Відні.

947.7

Z135s

1916

1. Український народ.

Хто ми є?

Ми Українці.

Хто є Українці?

Українці се народ славянського племені.

Чому зємо ся Українці?

Бо вродили ся Українцями та розмовляємо українською мовою. Деякі несвідомі Українці звать себе по давньому: Русини, Руснаки, або по місцевому: Буковинці, Галичане, Гуцули, Лемки, Полтавці, Подоляне. Та се місцеві назви, а наша спільна назва: Українці. Так само і для Тирольців, Прусаків, Швабів і Баварців — спільна назва: Німці. Москалі звать нас «Малороси», а то й «хахли», та се назва для нас так само зневажлива, як для них: кацапи.

Хто ще Українець?

Українець той, хто причисляє себе до Українців. Та багато ще стрічаємо несвідомих людей і тих приходиться ся нам почувати, щоб вони знали правду. Москалі затуманюють наш народ, бо хотіли-б нас перевернути на Москалів.

Бо що-ж се таке: один народ або нація?

Народ — се велика громада людей, одна велика сім'я-родина, люде, що розмовляють одною мовою, розуміють себе, співають однакові пісні, мають однакові звичаї, письменство й історію.

Колись давно була се справді одна сім'я-родина, один рід. Роди розросли ся на племена, а з племен витворив ся народ. Хоч яка велика українська земля, а всякий, хто тільки гляне на Українців, так зараз пізнає, що всі Українці одного роду, одної крові та що всі вони — се один український народ.

Хто приналежний до народу?

Приналежності до народу не можемо вибрати по своїй уподобі. Приналежною до народу стає кожда людина вже своїм уродженнєм, своєю природою, тілом і кровю. Але свідомим членом народу стає Українець аж тоді, як освідомить ся, як знатиме добре свій народ.

Що-ж дієть ся через те?

Народня приналежність зближає і єднає до себе всіх Українців, хочби вони й найдальше жили. Дорожчий і миліший нашому серцю все буде Українець, чи він родом з Київва, Полтави, Харкова, чи зі Льво-

ва, Чернівців або Сигота, — з міста чи з села, бо він приналежний до нашого українського народу, разом з нами всіма, бо се наш брат по народности. Усі інші народи, хочби й мешкали на Україні, однаково для нас вони чужинці (хйба тоді не чужі, як стали-б Українцями).

Чи є ще на світі й інші народи?

Є, одначе вони не те, що ми. Вони нам чужі, далекі, а декотрі й наші тяженькі вороги. Вони розмовляють чужими, незрозумілими для нас мовами, інші в них звичаї, інші співанки, инша в них історія. І иншої породи (раси) Українці як тамті народи.

Як зветь ся той, хто вирікаєть ся свого народу?

Такий, хто для користи вирікаєть ся свого народу, се з р а д н и к (хрунь). Зрада — се найтяжчий злочин, який тільки знають люде. Тому ми ніколи не зрадимо й не покинемо нашого українського народу. Правдивий син свого народу все буде тої думки: «Скорше хай умру, якби мав я забути мою Україну!» Бо з Україною, з українським народом звязане все наше житте: се наше найвище добро, наша гордість і слава!

2. Українська земля.

Де живуть Українці?

Українці живуть на Україні, від Попраду й Сяну на заході аж по Кавказ на сході, від річки Прип'яті на півночі аж по Тису й Чорне Море на полудні.

Що таке Україна?

Україна — се вся велика земля, яку заселяють Українці. Колись була Україна самостійною державою, поки над нею не запанували чужинці. Тепер більша частина України під Росією (Московщиною), як от Наддніпрянщина, Волинь, Поділля, Полісся, Степова Україна, Чорноморщина, Слобожанщина й Кубанщина, та зветь ся через те російська Україна, з столицею Київом. Невеличка частина України під Австрією: Східна Галичина (місто Львів) і північно-західна Буковина (з містом Чернівцями). Під Угорщиною: північно-східне угорське загір'є, за карпатськими горами (міста Сигіт й Мукачів). Як бачимо, наша Україна розділена поміж три держави.

Чи велика українська земля?

Україна простягаєть ся від Кубані аж до ріки Сяну й Попраду. Се велика та простора земля й після Росії се найбільша країна між усіма європейськими державами.

Австрія займає .	676.600	квадр.	кільом.
Німеччина . . .	540.850	„	„
Франція	536.460	„	„
Швеція	448.000	„	„
Норвегія	322.900	„	„
Англія	315.790	„	„
Італія	286.680	„	„
Україна	850.000	„	„

Якою-ж великою державою буде Україна, як стане самостійна!

Чи мешкають Українці й поза межами України?

Через те, що над Україною панують чужинці, нераз мусіли Українці покидати свій рідний край і вандрувати в чужину. Чимало Українців живе в Америці: у Канаді, Зєдинених Державах, у Бразилії; в Азії в Приамурському Краю. Багато Українців страждає на Сибірі, куди їх загнали з рідного краю московські порядки.

Скільки-ж усіх Українців?

Українського народу живе на світі близько 40 мільйонів, а саме: під російським ярмом 32 мільйони, в Галичині й Буковині $4\frac{1}{2}$ мільйони, під Угорщиною $\frac{1}{2}$ мільйона. Емігрантів поміж Українців у Америці близько мільон.

Яке місце припадає Українцям посеред народів Європи?

Поміж народами Європи щодо великості припадає нам п'яте місце. Великість народів Європи (не вчисляючи сюди інших частей світа) представляється так:

Німців	є . . .	78	мілліонів
Москалів	. . .	65	„
Французів	. . .	42	„
Англійців	. . .	40	„
Українців	. . .	37	„
Італійців	. . .	36	„
Еспанців	. . .	19	„
Поляків	. . .	17	„
Румунів	. . .	11	„
Жидів	. . .	9	„
Білорусинів	. . .	8	„
Сербів і Хорватів		8	„
Голяндців	. . .	8	„
Мадярів	. . .	7	„
Чехів	. . .	7	„
Фінів	. . .	7	„
Шведів	. . .	6	„
Болгарів	. . .	6	„
Греків	. . .	5	„
Португальців	. . .	5	„
Татарів	. . .	5	„
Ірландців	. . .	4	„
Литовців	. . .	4	„

Данців	3 мільйонів
Норвежців	2 ¹ / ₂ „
Словаків	2 „
Албанців	2 „
Турків	2 „
Словінців	понад 1 мільйон.

3. Українська мова.

По чім найлекше пізнати, що ми Українці?

Найлекше се пізнати по нашій мові. Мова єднає людей в один народ. От наша українська мова єднає близько 40 мільйонів Українців, які ще з дитячих літ розмовляють сею мовою.

Що-ж таке народня мова?

Народня мова — се та мова, якою розмовляє увесь народ. Кождий народ має свою рідну або матірну мову й нею скрізь розмовляє. Рідна мова се велике народне добро. Нею думаємо, нею пишемо й читаємо.

Чому розмовляємо українською мовою?

Бо кождий любить свою рідну мову: Німець — німецьку, Болгарин — болгарську, а Українець — українську. І все, що гарне, всі мудрощі світа, науку, письменство ми найкраще розуміємо, коли се чуємо в своїй рідній мові.

Чи ми кохаємо свою рідну мову?

У своїй хаті ми часом й не бачимо, як дуже полюбили ми українську мову. Зате на чужині, як де тільки зачуємо нашу мову, вельми радіємо. Бо людині найкраще чути й розмовляти рідною мовою.

Чи вже давно розмовляють Українці своєю мовою?

Більш ніж 1000 літ. Розмовляли нею наші предки, процвітала вона й у теремах наших великих князів і гетьманів. Українська мова була колись розговірною мовою й у литовських, польських вельмож і у волоських господарів. На нашій мові маємо всякі книги та школи. (Тільки Москалі не дозволяють нам вчити ся рідної мови!)

Чим визначаєть ся наша мова?

Визначаєть ся наша мова не тільки тим, що розмовляє нею так багато людей. Вона ще й своєю красою стоїть вище інших мов. Учені люде (чужинці), порівнюючи нашу мову з іншими європейськими мовами, признали нашій українській мові друге місце з ряду між усіми мовами, така вона мелодійна, музикальна, милозвучна (перше місце має італійська мова). А між славянськими мовами наша найкраща й через те перша. Бачимо, що ні англійська,

ні польська, ні московська, ні румунська, а хочби й французька мова — не дорівняє нашій рідній, українській мові!

Чи українська мова одна на всій Україні?

Одна і таж сама на всій Україні. Але як інші стародавні мови, так і наша має деякі відміни (наріччя або діалекти), бо не скрізь однаково вимовляють ся деякі слова. От маємо напр. діалекти: чернигівський, поліський, гуцульський, бойківський, лемківський; чистою, гарною українською мовою розмовляють у Полтавщині.

Що стало ся-б, якби ми забули свою рідну мову?

Якби ми нашу рідну, Богом нам дану й усвячену українську мову занехали, забули, а прийняли чужу, — тоді по нас усіх і слід загинув би на землі.

«Мово рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має!»

Хто не шанує рідної мови, той не шанує себе самого, ні своєї сімі-родини, ні своїх прабатьків, які тоуж мовою розмовляли. А хто стидаєть ся рідної мови, заслужив на те, щоб і його всі люде стидали ся та ним погорджували. Бо стидаючи ся рідної

мови, він зневажає не тільки рідну матір, але й увесь народ! Чесна, права людина ніколи не стидається своєї рідної мови. І сама розмовляє скрізь своєю мовою і глядить, щоб усі люде її шанували.

4. Віра (релігія) Українців.

Яка віра Українців?

Російські й буковинські Українці — православні. Галицькі й угорські Українці — греко-католики (унїяти). Є в Галичині (а почасти й на російській Україні) багато Українців латинської віри (римо-католиків). Се так звані латинники. Поміж російськими Українцями ще є багато штундистів, а в Америці між нашими людьми чимало методистів (протестантів).

В Австрії до справ віри ніхто не втручається: кождий визнає ту віру, яка йому до вподоби. Тільки в Росії Москалі хотіли-б усіх силою перевести на православє. Так зробили Москалі з Холмщиною, де наші люде, й хотіли-б те саме зробити з Галичиною.

Чи віра рішає про народність?

Всі Українці, чи вони православні, чи католики, однаково діти одної України, то й треба їм жити з собою як браттям.

Німці також одні католицької віри, дру-

гі протестантської, а проте живуть у згоді та дружбі. Се тому, що ми вже родимо ся Українцями, а вірними — православними чи католиками — стаємо аж після хрещення. Подібно й партійними людьми (національними демократами, радикалами, соціалдемократами, соціалреволюціонерами) робимо ся аж геть пізніше. Та се не перешкаджає нам при тім бути добрими Українцями й разом стояти за народню волю, за добро рідного краю.

5. Рідний край (вітчина).

Що таке рідний край (вітчина)?

Рідний край (вітчина)—се край, де ми вродили ся, вирости, де живуть наші земляки-краяне, де живе увесь український народ.

Де мають Українці свій рідний край (вітчину)?

Наш рідний край (вітчина) — се українська земля, де Українці жили споконвіку, обробляючи ту землю своїми руками, поливаючи її своїм потом і кровю, захищаючи її перед ворогами. І в нас самих відбив ся рідний край, а в серці носимо ясний, ніколи незатертий спомин про нього. Рідний край — се наші батьки й наші діти. У кожному з нас захована минувшина й будучина рідного краю. Тому ми зі своєю

сімєю-родиною, маєтком, товариствами, селами та містами й краями належимо до великого нашого рідного краю.

А звідкіля узяли ся Українці?

Сю землю, що зветь ся Україна, заселює наш народ від найдавніщих часів. Відколи сягає людська пам'ять, усе мешкали там Українці. Вони взяли собі її неуправну й дику, а своїми руками, своєю невсипущою працею переробили її на врожайну ниву.

6. Історія України.

Що таке наша історія?

Наша історія — се минувшина рідного краю, те все, що колись було на Україні. Наш народ має свою власну історію, бо жив колись своїм власним життям. А як жив своїм життям, мав свою державу, то й повинен сам укравляти собою, бо чужі народи не знають, чого нам треба, й не роблять того, що Україні на користь.

Яка наша історія?

Наша історія багата великими, геройськими ділами та світлими прикладами самопосвяти для добра рідного краю. Такої самої історії, як наша, не має ніякий инший народ на світі. Нашої історії мусимо добре вивчити ся, щоб гаразд зрозуміти змагання нашого народу до сотворення самостійної

держави та змагання до забезпечення окремішности, щоб устерегти ся на дальше помилок і промахів наших предків та навчитися завзяття й любови до тої землі й народу, котрі вони так хоробро обороняли. Знаючи історію, почуватимемо себе наслідниками-спадкоємцями боротьби предків за волю України.

Хто правив Україною?

В давніх часах правили Україною князі, котрих вибирав народ. Згодом князівська влада стала дідичною, переходила з батька на сина. Вони княжили в Києві. Важніші з них були: Олег, що ходив у далекі землі, княгиня Ольга, вельми розумна, Святослав, що воював з Греками, Володимир Великий, що охрестив Україну, Ярослав Мудрий, що зібрав усі українські землі.

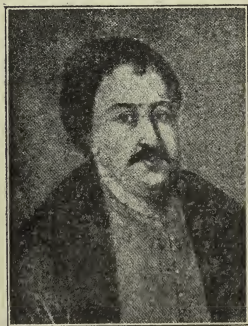
Щоб Україна була могутня, треба, щоб була вся разом, вкупі, під одною управою. Так було колись у давніщих часах, коли Українці мали свою власну державу, на чолі котрої стояв князь, що жив у Києві. Люде збирали ся тоді на раду, що звала ся в і ч е, й установляли такий порядок, аби всім було добре жити.

Та навкруги жили дикі сусіди й почали нападати на Україну: Печеніги, Обри, По-

ловці. З ними воювали завзято й побідно наші давні князі. Довго боронили вони рідного краю перед ворогами, що напирали з усіх сторін. Аж на наше нещастє надтягнули з півночи Москалі. Се був чужий нам народ, що витворив ся з мішанини Славян, Фінів і Татарів. Мову прийняли Москалі славянську, тільки перекутили її на свій лад. Ті Москалі позавидували Україні слави, напали на Київ (1169 р.), знищили його, а мешканців вирізали. Тоді українські князі перенесли свою столицю до Галича, а потім до Львова. Народ шанував князя Романа Галицького, котрий воював хоробро, відпираючи на всі сторони ворожі напади, та не давав людей кривдити. Другим визначнішим галицьким князем був Данило, котрий коронував ся на короля України.

Та ось прийшло нове лихо: Татари (монгольського племені) знищили Україну. І як ні старали ся наші князі, щоб привернути давню могутність Україні,—все дарма. Україна втратила державну самостійність й мусіла підлягати чужим народам. Український народ опинив ся в неволі у Литовців, Татарів і Поляків. Поволі всю Україну загорнула Польща. Аж велика українська революція, або народне повстанне (1648 р.)

Наші гетьмани:

*Богдан Хмельницький.**Іван Виговський.**Петро Дорошенко.**Іван Мазепа.*

визволило Україну зпід Польщі. Та гетьман Богдан Хмельницький не був певний, чи вдасться самому оборонити українську державу, й мусів шукати союзників. У 1654 р. поєднався він з Москвою й се було для України найбільшим нещастем. Хоч московський царь і заприсягнув, що шануватиме всі права України, не додержав слова.

Тільки взяли Москалі наш народ у свої руки, почали насильно, брутально нищити волю України. Запровадали скрізь московські порядки, а всю силу звернули на те, щоб Українців змосковщити.

Тоді українська старшина, побачивши біду, лучилася з іншими сусідніми державами, щоб тільки визволити себе з московського ярма. Гетьман Іван Виговський злучився з Польщею та розбив московське військо під Конотопом. Гетьман Петро Дорошенко зєднався з Турками й також бив Москалів. Гетьман Іван Мазепа прикликав на поміч Шведів, аби допомогли визволяти Україну, й разом з ними рушив на Москаля. Та в битві під Полтавою не пощастило Українцям і Шведам. Не здійснилися змагання кращих синів України — визволити рідний край з чужинецького ярма. Москалі на спілку з Поляками розділили

Україну поміж себе. На правім березі Дніпра була польська власть, на лівім московське пануваннє. Щоб уже не боятися українського повстання, Москалі хотіли змосковщити всіх Українців. Почали нищити вільні українські порядки та заводити московську темноту й неволю. Автономну Гетьманщину скасовано. Московська цариця Катерина II зруйнувала «Січ», а на Україні завела кріпацтво, люту панщину. З того часу зостала ся у нас пісня:

„Катерино, вража дочко, що ти наробила?
Степ широкий, край веселий та й занапастила!“

Щоб і сліду не зостало ся з давньої волі, названо Україну «Малоросією», а Українців «Малоросами».

Те московське пануваннє над Україною довело до того, що багато російських Українців і не знає, хто вони є; називають себе «Малоросами», або й — що ще гірше — «руськими», себто московськими людьми.

Не краще було Україні й під Польщею, але от у 1772 році розібрали сусіди між собою Польщу. Українські землі, котрі належали до польської держави, відійшли під Росію й Австрію. Австрії дістала ся Галичина. Назабаром і Буковина перейшла від Турків до Австрії.

Та не змогли знищити Москалі України, хоч як їм хотіло ся се зробити. Була ще в українськiм народi та життєва сила, що все веде людину до волi, до щастя, до повного, свобiдного життя. Закував ворог увесь наш народ у кайдани, поневолив, але душа народу — не вмерла! Як лиш подув прихильний весняний вiтрець iз заходу, ожив народ. Вiдродження України — се небуденна подiя в iсторiї свiта! При помочи рiдного письменства двигнув ся зi сну великий народ до нового життя. Рiдне слово промостило собi дорогу на росiйськiй Україні у творах Котляревського, в Галичинi в Шашкевича, на Буковинi в Федьковича. Вони першi пiднесли з забуття давню славу народу та дали вiру в кращу будучнiсть. А вже з приходом пророка України, Тараса Шерченка — настали новi часи, часи справжнього вiдродження. Се вiн надав той розгiн українськiй нацiональнiй iдеї, з яким вона тепер змiряє все вперед. I хоч замучили Шевченка царськi посiпаки, але вiдродженої сили не вбили. Тепер уже не страшнi нам нiякi кайдани, нi тюрми, бо ми вже вiднайшли те, що були загубили: свою українську душу, свою нацiональну окремишнiсть. I хай лютує ворог-кат, заповняє Українцями Сибiр, — та

не знищить України, бо Україна жива в кождім Українці! «Не вмирає душа наша, не вмирає воля!» Українці переконалися, що лиш боротьбою здобудуть волю. І справді 1905 р. революція принесла нам деякі полекші, але не надовго. Незабаром стало ще гірше, як було. Але на те й лихо, щоб з ним бити ся! Українці на російській Україні не падали духом у боротьбі за своє право, вірячи твердо в свою перемогу. В сій вірі піддержував їх приклад братів у Галичині й Буковині, де Українці під захистом вільних австрійських порядків дійшли вже до високого ступня національного розвитку.

Приклад австрійських Українців усе стояв перед очима російських Українців, був для них провідною зорею. Коли 5 мільонів добило ся вже таких успіхів, дійшло до такої свідомости, то невже 32 мільони Українців у межах Росії не зможуть вибити ся на світ і мають змосковщити ся? Ні, сього не буде — казали російські Українці.

Російський уряд налякав ся сього впливу австрійських Українців на їх земляків у Росії і задумав завоювати Галичину й Буковину, щоб цілком задавити наш рух. До сього взяв ся він поволі й здалека. На-

самперед постановив царський уряд придбати собі там прихильників і помічників, аби легше було потім загарбати країну. Отож для сього сипнув він рублями, засипав грішми й шпигами цілу Галичину й Буковину та при їх помочи став насаджувати ніколи-невиданий там «московський» народ, сіючи поміж тамошніми нашими людьми страшну заразу любови до царської Росії, або так зване москвофільство чи кацапство. Таким способом хотів царат (царь з своїм правительством і чиновниками) ослабити там український рух, а згодом, при нагоді забрати українські землі Австро-Угорщини під своє панування. Довго він готував ся до сього та ждав на сю нагоду. Аж ось Австро-Угорщина пішла війною на Сербів, аби покарати їх за вбійство наслідника престола, Франца Фердинанда, — дуже мудрої й до української справи прихильної людини. Росія зараз закричала, що вона мусить вступити ся за «братів-Славян» і кинула ся на Австрію, але не для помочи «братам-Славянам», а щоб самій загарбати Галичину й Буковину та згнобити там Українців, не оглядаючи ся на те, що вони також «брати-Славяне». З того счинила ся велика світова війна. Росія думала, що з помі-

чу своїх союзників — Французів і Англії-ців — одним махом розторощить Австро-Угорщину й Німеччину, але дуже помили-ла ся, як і треба було сподівати ся. Напев-не не відібе вона Галичини й Буковини, а ще й стратить частину своїх земель.

Поражка Росії — на руку всім нам Укра-їнцям, бо ми так чи инакше можемо вибо-роти для себе волю. Бо коли в наслідку сеї поражки не повстане вільна самостійна Україна, то може вибухнути в Росії нова, ще страшніша, ніж після японсько-росій-ської війни революція, яка знищить у Ро-сії самодержавний порядок і принесе всім пригнобленим нею народам, отже й нам, Українцям, краще, вільніше життя. Укра-їнці по обох боках кордону зрозуміли своє становище й рішучо виступили проти царизму. «Добути або вдома не бути!» ска-зали собі свідомі сини свого народу. В обо-роні рідного краю й вільних порядків зірвали ся до бою з російським наїздом австрійські Українці. У Галичині й Буко-вині заворушив ся народ і виставив полки добровольців до війни з царатом. У кра-їнські Січові Стрільці — так на-зивають ся сі полки, на спомин і честь ко-лишніх оборонців української волі, слав-них запорозьких козаків. Хоробро й завзя-

Український герб.

*(Колись герб українського королівства, тепер — герб
цїлої України).*

то бють ся наші новітні Січовики й великої слави вже зажили.

А знов російські Українці також не дрімали. Утворили вони «Союз визволення України», котрий усіх сил до-

Герб давньої Київської землі.

кладає, щоб рідну країну визволити зпід московської кормиги-неволі.

Вірить Союз, що спільними силами збудемо собі вимріяну волю, виборемо вільну Україну й кличе до всіх свідомих синів народу однодушно, односердне стати; єднати ся по всій Україні під прапор

Союза та «вставати й кайдани порвати», як заповів нам наш Тарас Шевченко.

Гуртуймо ся-ж до боротьби! Великая бо година вибила, настав слухний час — вставати й волю здобувати!

Багато набідував ся наш народ від часу втрати власної держави. Час уже йому знову добути волю, час самому порядкувати в своїй хаті та здоганяти те, що втратив під ненаситним московським пануваннєм!

7. Відзнаки України.

Які відзнаки української держави?

Відзнака української держави — се герб давнього українського королівства: з о л о т и й л е в н а с и н ь о м у п о л і. Можна вживати також відзнаки київської землі: архангела Михайла з піднесеним мечем.

Яка є національна барва України?

Національна барва України є с и н ь о - ж о в т а.

8. Патріотичні обовязки Українця.

Що таке патріотизм?

Патріотизм — се щира любов до свого рідного народу й до рідного краю. А п а т р і о т — се та людина, що стараєть ся

допомогти своєму народови та працює для сього з усіх своїх сил.

Що таке герої?

Герої — се люде, які не тільки жили та працювали для свого народу, але й наклали своїм життям, захищаючи рідну землю перед ворогами. Бувало й так, що герої приймали за свій народ мученицьку смерть з рук ворогів. Наш народ мав і має героїв, котрі в тяжких для України часах виступали й виступають в обороні рідного краю. За те героїв народ величає, ставить їм памятники, славить їх пам'ять з роду в рід, а ще й по сотках літ ставить їх за приклад своїм синам. Покласти життя за свій народ — се найвища заслуга, яку людина може здобути, тож і найбільша честь належить ся тим героям!

Чого бажаємо для свого рідного краю (вітчини)?

Кожний з нас любить Україну й хотів би бачити її щасливою. А се станеть ся тоді, як усі Українці житимуть у згоді й чужинці не пануватимуть над нами. Воля України в наших руках. Якби 40 мільонів сказало собі: «Досить неволі» — чи була-б сила, щоб їх здержати? Тому не досить

самому любити рідний край і працювати для його добра, треба ще навчати та прихилити до нього й усіх Українців, з котрими стикаємося, розбуджувати і в них ті високі й гарні почування. А щоб освободити рідний край з рук ворога, треба сили, одинцем же, незгуртовані, не маємо потрібної сили. Тому, щоб визволити Україну, треба приєднати до боротьби з царизмом усіх Українців. Для цього треба їх освідомляти національно, щоб усі знали, хто їх брат, а хто ворог. Таким способом легко здобудемо те, чого бажаємо. У нашій українській державі наш народ розвинеться та заясніє поміж народами світа.

Який є патріотичний обов'язок кожного Українця?

Святий обов'язок кожного Українця — все і всюди признавати ся до свого народу, пам'ятати на честь своєї нації та пильно виконувати все, що причиняєть ся до могутности та до розцвіту народу.

Дбаймо-ж про рідний край, пильнуймо своїх обов'язків перед ним! Будьмо гідними синами свого народу. Стараймо ся, щоб імя «Українець» усе, у всіх народів стрічало ся з пошаною.

Яким способом може дбати Українець про могутність і розцвіт свого народу?

Кожда людина повинна любити свій народ, величати ся ним, жити й трудити ся для його добра та слави; всею силою причиняти ся до його піднесення та вивищення. Кождий патріот хай стараєть ся скрізь виконувати свої повинности до народу: у своїй родині, у громадськім життю й на чужині.

9. Українець у сімї-родині.

Яка повинна бути українська родина?

На особах і на річах, отже на всім, що є в хаті, повинен відбити ся український дух, український характер.

Як покажуть ся український характер?

Першим обовязком Українця є, щоб у його хаті розмовляли по українськи й то чистою українською мовою. Здоровим джерелом, з якого черпаєть ся все нову красу нашої мови та привчаєть ся до поправної бесіди, є книжки. Багато в нас цінних книжок, які й красою мови та своїм змістом ублагороднюють почування й поширюють круг думок. Куди не заходить книжка, там дух притемнений, а наверх добу-

вають ся тільки низькі бажання. Читайте-мо-ж як найбільше!

«Учіте ся, брати мої, думайте, читайте і чужого научайтесь й свого не цурайтесь!» — так заповідав нам наш великий кобзарь — Тарас Шевченко.

Що ще піддержує домашню освіту людини?

У нас виходить багато часописей (газет) для поучення та розваги читачів. Українець дає першенство рідним українським часописям, які приносять нові вісти з цілої України та з усього світа, а при тім дають поучення з усіх царин людського знання. Ніодна українська хата хай не буде без наших часописей!

Що ще відсвіжує думку й духа в українській хаті?

Українець прикрашує свою хату гідними малюнками наших мистців з нашої славної історії, бюстами (погруддями) наших славних мужів і написями патріотичного змісту. Все те піддержує українську думку й доказує, що господарі хати — се щирі Українці. Звертати треба увагу й на те, щоб хата мала національний вигляд зверху та в середині, була викінчена в нашім народ-

нім штибі (стилю). Треба виявити те, що є, замітного та своєрідного в українськiм народі, щоб кождий, хто увійде в хату, сказав: «Бачу, що тут живуть Українці!» Хата, збагачена такими ознаками українського життя, свідчить, що її жителі й тут виповнили свою повинність. Українець дає першенство всьому українському.

Яя дбає українська родина про свою молодіж?

Будуччина нашого народу полягає на розумнім і добрім національнім вихованню дітей. Сімя-родина — се підвалина нації. У ній говорить ся про успішну його боротьбу, про наші товариства та спілки. Тим способом вливаєть ся в ніжну душу дітей зерна чесного, свідомого патріотизму. Там плекаєть ся також і спів народніх пісень, нашу музику, уладжуєть ся наші народні свята та врочистости. Родина піклуєть ся про те, щоб діти старанно ходили до української школи, вчили ся передовсім рідних наук: мови, географії, історії та письменства. Здібна, добре вихована, патріотична й працьовита молодіж — се найбезпечніща запорука повного розвитку та розцвіту народу. Не дає нам російський уряд рідної школи, вчімо своїх дітей рідної мови вдома!

Який вплив на сімю-родину має українське громадське життя?

Як увесь український народ — се одна родина, то не може наше громадське життя зостати ся без впливу на хочби й далекі села й закутки. Радість з нових поступів народу, з світлих успіхів його мистецтва, знання, рільництва, промислу й торгівлі стає підмогою знов до нових змагань і нових заходів. І жаль, який наповняє рідний край через яку невдачу, матиме відгомін і в родині. Розважаєть ся над тим, передумуєть ся, якби направити промах, як виповнити прогалини, справити недостачі. Ось так вправляєть ся ще свіжу силу молодіжи до першої помочи рідному народови. Така родина є справді українська, а її патріотичне життя є завдатком поступу й успіхів цілої української нації на всіх полях її життя.

10. Українець у громадським життю.

Котрі головні огнища українського громадського життя?

Українське громадське життя творять громади, збори, інституції й товариства, спілки; також наш театр, концерти, заба-

ви, часописи, промисл і торгівля — се місце публичного єднання та життя.

Як захуветь ся Українець у публичнім (громадськім) життю?

Се конче потрібне, щоб Українець виступав скрізь достойно. Бо неуважлива, нікчемна людина не знайде собі приятелів, ні прихильників, а тільки спричинить чимало клопотів і иншим і собі, а часом і ганьбу свому народови.

Як захуветь ся Українець на зборах чи нарадах?

На зборах і засіданнях у наших товариствах часто говорить ся про дуже важні народні справи — просвітні, господарські, політичні тощо. Дятого свідомий Українець при усяких виборах до управи, виділу чи комітету не шукає зиску для себе, не дасть нічим довести себе до того, щоб вибирати нездатних або байдужних людей, все памятаючи про добро народу, а не про свою вигоду й користь. У своїх виступах хай старанно бережить ся всього, що могло-б нарушити достойність збору, пошкодити народній справі, бо се все вода на млин нашим ворогам. Дуже треба вистерігати ся невідповідного слова, або вчинку, особливо, як при тім є чужинці, щоб не заплямити доброго імени нашого народу.

Як поступати, щоб наше становище було ясне?

Мусимо бути наскрізь Українцями та старати ся, щоб наш рідний край мав наш рідний український вигляд. Не тільки розмовляти скрізь своєю мовою, — де нема українських виробів, товарів, друків, часописей, жадаймо їх. Шануймо самі й не даваймо нікому чужому ображати нашу народність. Борімо ся за повні права для своєї народности — в громаді, в краю та в державі.

Як поступати в урядах?

В урядах треба нам, як і всюди, розмовляти виключно по українськи й боронити своїх прав.

11. Українець на чужині.

Чи має Українець оглядати чужину?

Світ — се найкраща школа життя. Хто багато бачив, багато знає. Кожний, хто тільки може, хай оглядає не тільки увесь свій рідний край, але й подивить ся за границю.

Яка користь з подорожі в чужину?

Оглядаючи житте чужих народів, їх звичаї й обичаї, добрі та злі сторони, маємо тисячні поучення для нашого життя. Зате Українець, як поїде в чужину, бачить, що

таке Україна. Нема там на чужині такого народу, як наш, нема наших сіл, не чути милої української мови, ні пісні, — а тільки все для нас чуже, непривітне. І хочаб Українець завандрував і в гарні полудневі краї, де вічна весна, все-ж-таки тужитиме за своїми, за рідною Україною. Буває й таке, що Українець уже не може повернути ся до свого рідного краю, так з великої туги вяне та вмирає на чужині.

Яку користь має рідний край (вітчина) з подорожі своїх земляків у чужину?

Хто привчить ся дечого на чужині, може, вернувши ся до рідного краю, допомогти неоднo добре в себе вдома запровадити, неоднo зле усунути.

Як має Українець заховувати ся поміж чужими?

Хай памятає, що чужинці, дивлячи ся на нього, розмовляючи з ним, довідуючи ся про його вчинки та знаючи, хто він є, вироблюють собі понятте про весь народ. Тож нехай Українець на чужині гідно й достойно заступає свій рідний край.

Чи треба вчити ся чужої мови?

Треба. Чим більше людина знає, ліпше їй, бо вона стає більш просвічена. А тільки

просвічена людина може як слід помагати своєму народови. А хто знає чужу мову, може читати заграничні книжки й часописи та з них довідати ся багато чого, що придасть ся і вдома запровадити. Розмовляючи з чужими людьми, оповість така людина їм про наш народ і про наші справи. Бо часом у чужині знають тільки те, що напишуть про нас наші вороги. Тому кождий Українець, і на чужині пробуваючи, мусить добре знати свою мову, свою географію, історію, мистецтво й літературу, словом — усе наше життя, щоб на чужині не робив нам стиду, але гідно заступав і обороняв наш народ і працював для його добра.

Чи добре, щоб Українці покидали раз на все свій рідний край (вітчину)?

За скарби всього світа ніхто добровільно не покине раз на завжди свого рідного краю, свої України! Хто придбав знання або забагатів на чужині, хай вертаєть ся швидче на Україну, де причинять ся своїми руками до піднесення народу. Нам треба як найбільше людей розумних і охочих до праці!

Як удержувати начужині звязки з Україною?

Крім товаришів і переписки з земляками ще знайде Українець вірних приятелів

на чужині: се українські книжки та часописи. Доказом любови рідного краю є товариства та спілки заграничних Українців, де стрічають ся Українці, щоб рідною мовою, читанням, піснею та забавою розрадувати ся на чужині, побачити ся з крайнами, розігнати тугу, розвідати новини про рідний край та гуртом собі й йому допомогти. Вони памятають про рідний край і відкликнуть ся, як він потребуватиме їх помочи.

12. Чим можемо повеличати ся?

(Чим ми горді?)

Ми горді, що ми Українці!

Український народ великий і славний. Ми талановитий народ, як свідчать про се обичаї та звичаї нашого люду, його одежа, будівництво й загалом культурні пам'ятки та багата криниця мудрости й дотепу, що таїть ся в українських приповідках, оповіданнях, казках і піснях.

Ми горді на свою мову!

Наша українська мова мильодійна (милозвучна), багата, надаєть ся як найкраще до поезії. На рідній мові маємо гарно розвинену літературу (письменство), а серед неї таку золоту книгу, як Шевченків Кобзарь.

Ми горді на свої пісні!

Українці — співолюбний народ і мають дуже багато пісень. Мельодія (музика) тих пісень має в собі такі прикмети, що відрізняють її від усіх інших мольодій. Наші пісні й по чужих землях славні своєю красою. Наша народня пісня займає перше місце поміж народніми піснями всіх народів світа. Наша народня пісня ще переховала живі спомини про давню волю нашого народу. Через те наша пісня побіч мови, історії та звичаїв являєть ся сильним сполучником, що єднає увесь сорокміліонний український народ в одну цілість.

Ми горді на свій люд!

Український люд має велику життєву силу. Хоч які тяжкі удари переносив, зостав ся вірний своїй народности, переховав у своїм серці рідну мову та любов до вітчизни, до свого рідного краю, своєї України. Наш народ любить правду та красу. В далеких краях, ген за горами й за морями, не забуває про Україну, але приймає живу участь у всіх її радощах і стражданнях.

Ми горді на свою історію!

Наша історія — се невпинна боротьба за волю. Наша минувшина славна великими

героями та своїм давнім свобідним державним ладом. Притім ми ніколи не лакомили ся на чуже. Наша історія має світлі часи, котрі приносять честь нашому народови в чужих краях.

Ми горді на свою рідну землю!

Наш рідний край — к р а с н а з е м л я ! Його краса ріжноманітна: гори, ліси, гаї, степи й моря. Красна в нього весна й літо, осінь і зима. Наш рідний край — у р о ж а й н а з е м л я. Недармо звали її давніще «медом і молоком пливуча земля», а тепер звуть «шпихліром Європи». Наш рідний край — б а г а т а земля. З її лона добувають багато важних копалин, з її глибин тече цілюща вода, що приносить здоровле багатьом людям.

Одним словом:

Ми горді на те, що ми Українці!

13. Наші домагання.

Яка наша остаточна ціль (мета)?

(Д о ч о г о м и п р я м у є м о ?)

Поки належимо до чужої російської держави, вона дбає про себе, не про нас, а наші податки зужитковує не на наші, а на свої потреби. Скільки нашої землі про-

падає в руках Москалів! Росія хоче нас зовсім знищити, щоб з Українців і сліду не залигло ся, щоб були тільки Москалі. Тож поки ми ще в руках Московщини, не можемо бути свободні. Свобідно розвивати ся будемо аж у нашій українській державі, у вільній Україні. Бо тоді наша держава старатиметь ся про наш український народ та про його як найкращий розвиток і добробут.

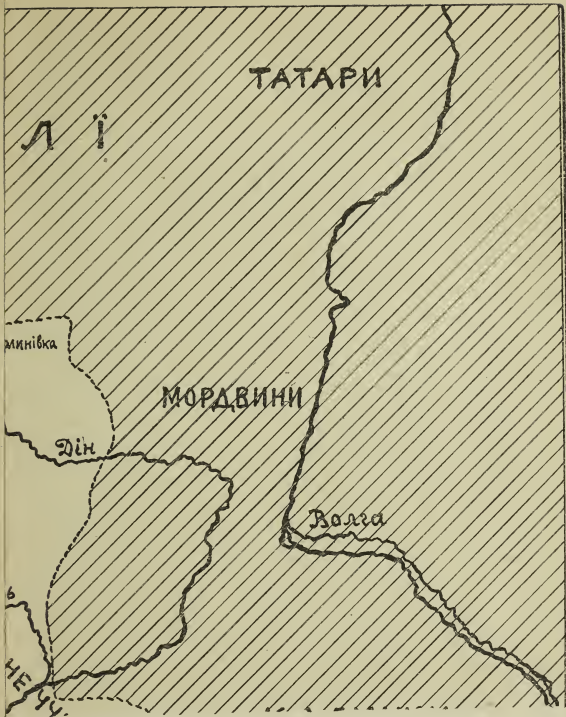
Як дійдемо до самостійної української держави?

До сього треба праці культурної, політичної й економічної над нашим народом у часі мира, а військової діяльності в часі війни. Підставою є культурно-просвітна праця, бо бороти ся як слід за свої права й управляти собою може тільки свідомий народ.

Отже — до праці, браття-Українці!

Учімо ся бути самі собою, пізнаваймо, що нам треба, й як вибе слухний час, вставаймо до боротьби за власну домівку, за

Вільну Україну!

Купуйте дешеві й загально-доступні видання
„Союза визволення України“:

	к. с.
Т. Шевченко. Кобзарь. Вип. 1 і 2. Кождий випуск бр. 1'—в опр.	1'40
Проф. М. Грушевський. Як жив український народ. Коротка історія України. З малюнками і картою України . . .	—'50
Сім пісень. Гостинець для українських вояків. З нотами . . .	—'20
Др. Б. Барвінський. Звідки пішло імя Україна	—'20
Краснов. Що тепер діється в Росії	—'20
Др. М. Лозинський. Галичина в життю України	—'60
Українські колядки.	—'20
Холмщина	—'30
М. Возняк. Наша рідна мова. З портретами	—'10
Проф. І. Шишманов. Роля України в болгарськїм відродженню (Вплив Шевченка на болг. поетів передвизвольної доби) . . .	—'20
Проф. С. Томашівський. Церковний бік української справи . . .	—'30
О. Кириленко. Українці в Америці	—'50
Др. І. Крип'якевич. Українське військо. Короткий історичний нарис. З малюнками	—'40
Др. Л. Цегельський. Русь-Україна і Московщина-Росія	—'80
Др. Осип Назарук. Слідами Українських Січових Стрільців. З малюнками	Брошур. 3'50, в оправі 4'50
Prof. M. Hruschewskyj. Die ukrainische Frage in historischer Entwicklung (Укр. справа в історичнім розвитку) . . .	—'50
G. Cleinow. Das Problem der Ukraina. Українська проблема. (Про умови самостійної української держави)	—'20
Україна. Край і нарід. 40 образків з видами і типами України	2'—
Н. Boczkowski. Ukrajina a ukrajinská otázka. (Україна й українське питання). По чеськи. З картою України . . .	1'—
V. Choma-Dovskí. Ukrajina i Ukrajinci (по хорватськи) . . .	1'—
О. Скоропис-Йолтуховський. Значінне самостійної України для європейської рівноваги	—'20
Памяти Івана Франка. Опис життя, діяльности й похорону. Зладив М. Возняк. З малюнками	1'—
Вол. Дорошенко. Українство в Росії. Найновіші часи. З численними портретами	1'—
На переломі. Календарь на рр. 1916 і 1917 і памяткава книжка. З численними портретами і малюнками . . .	2'—
Б. Заклинський. Що треба знати кождому Українцеві. З малюнками і картою України. Вид. 3-є	—'30
Іп. Бочковський. Фінляндія	—'80
Др. Е. Левицький. Листи з Німеччини	1'—

Набувати отсі всі книжки можна в Адміністрації видань „Союза визволення України“. Wien, VIII., Josefstädterstr. 79.

На жаданне висилаєть ся поштовий чек ч. 107.090.

Нова цікава книжка!

Купуйте великий ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

„Союза визволення України“

НА ПЕРЕЛОМІ

НА Р. 1916 і 1917.

Є се правдива пам'яткова книжка для кожного широкого Українця на згадку сучасного великого часу, який становить переломову добу в життю нашого народу, нашої нації. В ній знайде читач цілий ряд цікавих статей, котрі всесторонньо освітлюють українську справу, наше минуле й нашу теперішність. Ось короткий перегляд сих статей: Проф. Б. Лепкий, На новім порозі, Др. В. Сімович, Шевченків заповіт, Др. Л. Цегельський, Про причини великої світової війни, Др. З. Кузеля, Наше минуле (коротка історія України), Проф. Б. Лепкий, Кінець української волі, Др. Л. Цегельський, Самостійна Україна, йогож, Про назви „Русь“ і „Україна“, Проф. Ст. Рудницький, Україна (коротка географія), С. Кузик, Потреба самостійности України з економічного погляду, Проф. Б. Лепкий, Погляд на укр. літературу, Др. В. Сімович, Короткий огляд укр. літератури, Др. В. Левицький, Українці в Австрії, Др. М. Лозинський, Укр. представництво в Австрії, Вол. Темницький, Укр. Січові Стрільці, йогож, Загальна Українська Рада, Ів. Чупрей, Січовий рух, Проф. І. Боберський, Сокільський рух, Др. І. Крип'якевич, Коротка історія укр. війська, Вол. Дорошенко, Українство в Росії, М. Возняк, Наша мова, Проф. Гр. Микетей, Червоний Хрест, Вол. Темницький, Огляд світової війни і ин.

Поза тим в календарі поміщено багато поезій наших найвизначніших письменників, дібраних так, щоб доповнювали й поглиблювали зміст відповідних статей. Ціла книжка прикрашена численними портретами й образками.

Ціна календаря незвичайно дешева, всього 2 Кор.

Замовляти книжку треба на складі видань „Союза визволення України“:

Wien, VIII., Josefstädterstraße 79.

Жадайте почтовий чек ч. 107.090.